

Barnkonsekvensanalys – Omorganisation Barn, unga och familj, Utredning/uppföljning

Barnkonsekvensanalyser ska göras inför beslut som direkt eller indirekt påverkar barn i allmänhet, särskilda grupper av barn eller enskilda barn. Det finns beslut om en omorganisation av enheten Utredning/uppföljning inom verksamheten Barn, unga och familj. Omorganisationen innebär förändringar som kan komma att påverka handläggningen av enskilda ärenden.

Enhetschef för Utredning/uppföljning ansvarar för den aktuella barnkonsekvensanalysen. Analysen har genomförts och sammanställts av Frida Andersson, förvaltningsjurist, och Annika Hyllengren, socialsekreterare.

Beslut om att genomföra omorganisationen är redan fattat varför denna barnkonsekvensanalys främst syftar till att belysa eventuella behov av kompensatoriska åtgärder för det fall bedömningen görs att barns rättigheter kan komma att påverkas negativt av omorganisationen.

Bakgrund

Det övergripande syftet med omorganisationen är att effektivisera arbetet, utforma enheten utifrån att man har tagit bort en chefstjänst samt att uppnå en jämnare arbetsbelastning i teamen. Omorganisationen medför inte uppsägning av någon personal.

Tidigare har ärenden fördelats mellan olika team utifrån ålderskategori. Omorganisationen medför att denna åldersindelning tas bort, vilket innebär att handläggares spetskompetens utifrån ålderskategori inte kommer utnyttjas i samma utsträckning som tidigare. Handläggarna kommer istället arbeta åldersövergripande för att skapa en jämnare arbetsfördelning och en bredare kompetens inom respektive team.

Vidare ska ett självorganiserande team införas som ska ledas av två chefer i delat ledarskap. I samband med omorganisationen görs även en översyn av delegationsordningen för att tillvarata de rättsliga möjligheterna att delegera ner fler ärendetyper.

Det tillförs därutöver en sektion med barn- och ungdomssekreterare med uppdrag att aktivt arbeta i ärenden med placerade barn. Målet med barn- och ungdomssekreterarnas arbete är att mer effektivt arbeta hem/ut placerade barn och ungdomar.

En av enhetens sektioner kommer ha två internkonsulter med uppdrag att förstärka vid perioder av högre arbetsbelastning. Vidare ligger numer placeringssamordnare direkt under enhetschef för att få en bättre överblick av förvaltningens interna och externa placeringar.

Berörda barn och deras åsikter

Omorganiseringen berör alla barn som är, eller kan komma att bli, aktuella för utredning eller insatser inom socialnämnden i Helsingborgs ansvarsområde. Inga barn har hörts av socialförvaltningen inom ramen för denna barnkonsekvensanalys utan den grundas istället Barnombudsmannens rapport *Vem bryr sig - när samhället blir förälder*¹ där man inhämtat och sammanställt åsikter från barn inom den sociala barnvården.

Forskning visar på att barn och vårdnadshavare som är aktuella i ett ärende hos socialtjänsten generellt önskar mer tid för samtal med socialsekreterare. Barnombudsmannen menar att konsekvenserna av att barn inte görs delaktiga i sina ärenden är att fokus läggs på barnets beteende och problem snarare än på från barnets rättigheter och behov. Vidare minskar sannolikheten att insatsen blir ändamålsenlig då barnet inte får inflytande över utrednings- och uppföljningsprocessen.²

Rapporten visar även att det finns ett samband mellan barn som uttrycker att de känt sig delaktiga i socialtjänstens utredning och en lyckad placering. Barn som inte varit delaktiga upplever sin placering som mindre lyckad. De barn som berättar om negativa erfarenheter i rapporten beskriver socialsekreteraren som ointresserad eller att socialtjänsten har drivit igenom sina beslut utan att ta hänsyn till barnets åsikter och vilja. Vidare visar rapporten på ett tydligt samband mellan barnets tillit och hur lätt barnen upplever att det är att få tag på sin socialsekreterare.³

I en sammanfattning av vad som varit viktigt för att känna tillit till sin socialsekreterare uttrycker en flicka att "*hon kollar inte på bara hur gammal jag är och vilka kriterier det finns, hon kollar på hur jag är som person*".⁴

Sammantaget kan konstateras att barns delaktighet i såväl utrednings- som uppföljningsskedet är av avgörande betydelse för handläggningens kvalitet och insatsens ändamålsenlighet. Det är därför angeläget att omorganisationen inte påverkar socialsekreterarnas belastning, och därmed klienttid, negativt.

I april 2022 är en avstämning inplanerad som syftar till att utreda hur den nya organisationen fungerar i förhållande till socialförvaltningens uppdrag att ge Helsingborgs medborgare sociala tjänster av god kvalitet och förutsättningar att nå sina individuella mål. Avstämningen kommer genomföras med digitala enkäter riktade till medarbetare, chefer och klienter samt med fokusgrupper bestående av medarbetare, chefer och klienter.

¹ *Vem bryr sig - när samhället blir förälder*, Barnombudsmannens rapport 2019.

² *Vem bryr sig - när samhället blir förälder*, sida 20.

³ *Vem bryr sig - när samhället blir förälder*, sida 23.

⁴ *Vem bryr sig - när samhället blir förälder*, sida 24.

Aktuella bestämmelser

I 5 kap 1 § SoL regleras socialnämndens särskilda ansvar för gruppen barn och unga. Med barn avses varje människa under 18 år och socialnämnden har även ett särskilt ansvar för unga personer upp till 21 års ålder.

Barnkonventionens grundprinciper regleras i artikel 2, 3, 6 och 12 och är vägledande för hur konventionens samtliga artiklar ska tolkas och tillämpas. Förbudet mot diskriminering framgår i artikel 2 och innebär att inget barn får diskrimineras på någon grund. Principen om att barnets bästa ska beaktas särskilt vid åtgärder som rör barn regleras i såväl 1 kap. 2 § SoL som i artikel 3 barnkonventionen. Artikel 6 fastslår barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Barns rätt till delaktighet och inflytande regleras i artikel 12 och innebär att barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne.

Utöver grundprinciperna i barnkonventionen bedöms även artikel 18 och 20 tillämpliga i frågan om aktuell omorganisation. Artikel 18 reglerar bland annat konventionsstaternas skyldighet att ge stöd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och att säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för omvårdnad av barn. Artikel 20 fastslår att barn, som av olika anledningar inte kan bo kvar i sin hemmiljö, har rätt till särskilt skydd och stöd från staten samt rätt till ett alternativt hem.

Analys och bedömning

Identifierade intressekonflikter och risker

En identifierad intressekonflikt gällande omorganisationen är intresset av att hushålla med förvaltningens ekonomiska resurser utan att göra avkall på handläggningens kvalitet. Att socialtjänstens handläggning och insatser håller en hög kvalitet har en direkt inverkan på hur väl barns rättigheter enligt barnkonventionen tillgodoses.

Barns rätt till delaktighet enligt artikel 12 barnkonventionen är enligt Barnombudsmannen av avgörande betydelse för handläggningens kvalitet och insatsers ändamålsenlighet. Det är därför angeläget att följa upp om, och i så fall hur, omorganisationen påverkar socialsekreterarnas kontakt med de berörda barnen.

Omorganisationen innebär generellt att större krav ställs på socialsekreterarnas kompetens. Detta utifrån att socialsekreterarna kommer arbeta åldersövergripande istället för åldersinriktat, att fler ärendetyper kommer delegeras till socialsekreterare och då chefsstödet kommer minska i och med att en chefstjänst försvinner. En allvarlig och sannolik konsekvens av dessa förändringar är att handläggningens kvalitet, åtminstone under en övergångsperiod, påverkas negativt. Eftersom socialsekreterare i allmänhet använder olika utrednings- och uppföljningsmetoder samt hjälpmedel vid samtal med barn beroende på barnets ålder och mognad finns det en konkret risk att handläggningen kommer ta längre tid och inte hålla samma kvalitet efter omorganisationen. Omorganisationen syftar till att skapa förutsättningar

för en jämnare arbetsfördelning mellan enhetens arbetsteam och att avlasta chefstjänsterna. Slutsatsen blir därför att det är av stor vikt att även följa upp huruvida spetskompetens eller större utrymme för kontakt med barnen och övriga parter är viktigast för handläggningens kvalitet.

Bedömning av barnets bästa

Socialtjänsten har enligt artikel 18 och 20 i barnkonventionen ett särskilt ansvar för barn som är aktuella för utredning eller insatser hos myndigheten. Vid utredningar enligt socialtjänstlagen och uppföljning av insatser bedöms det vara till barnets bästa att socialsekreterare har den kompetens, erfarenhet och utrymme för samtal med det berörda barnet och vårdnadshavare som krävs för att handläggningen ska uppnå en hög kvalitet. De förhöjda kraven på socialsekreterarnas kompetens som omorganisationen innebär kommer sannolikt inverka negativt på verksamhetens kvalitet på kort sikt och på så sätt vara en risk för de berörda barnens rättigheter. Mot denna bakgrund kan det även antas att handläggningen inledningsvis kommer vara mer tidskrävande. På ett övergripande plan kan detta innebära mindre utrymme för samtal med de berörda barnen och deras föräldrar. Eftersom handläggarna i dagsläget har spetskompetens utifrån en viss ålderskategori möter man ofta barn och unga med olika typer av problematik i de olika teamen och har olika hjälpmedel för samtal med barn beroende på barnets ålder och mognad. Bristande kunskap och erfarenhet av samtal med barn i olika åldrar kan därför medföra att barns rätt till delaktighet enligt artikel 12 eftersätts i enskilda ärenden. Vidare kan bristande erfarenhet och kunskap innebära att barn ges olika förutsättningar att komma till tals på ett sätt som strider mot diskrimineringsförbudet i artikel 2. Bristande kvalitet vid handläggningen efter omorganisationen kan även innebära en negativ inverkan på barns rätt till liv, överlevnad och utveckling enligt artikel 6.

Sammantaget innebär de identifierade riskerna för bristande kvalitet vid handläggningen att omorganisationen inte bedöms vara till barnets bästa enligt artikel 3. Detta åtminstone inte innan de föreslagna kompensatoriska åtgärderna har vidtagits och utvärderats.

Ur ett framåtsyftande perspektiv kan dock socialsekreterarnas bredare kompetens och större ansvar stärka kvaliteten och öka effektiviteten i verksamheten på ett övergripande plan. Omorganisationen syftar vidare till att skapa en jämnare arbetsbelastning mellan enhetens team vilket borde leda till ett större utrymme för att göra barn delaktiga i sina ärenden i enlighet med artikel 12. Det är även positivt utifrån rättigheterna i bland annat artikel 9, 18 och 20 att inrätta tjänsterna barn- och ungdomssekreterare för att mer aktivt arbeta i ärenden med placerade barn och ungdomar. Det finns således förutsättningar att omorganisationen på sikt kan stärka barns rättigheter och därmed bedömas vara till barnets bästa.

Kompensatoriska åtgärder

Utifrån de risker som identifierats i denna analys föreslås kompensatoriska åtgärder i form av:

- Interna och/eller externa utbildningsinsatser för berörda medarbetare efter behov. För att medarbetarna ska få rätt kompetensstöd behöver ledningen förhålla sig om medarbetarnas behov av kompetensutveckling.
- Uppföljning som riktas in mot att utreda om, och i så fall hur, omorganisationen påverkar socialsekreterarnas kontakt med berörda barn. Uppföljningen behöver utformas och genomföras på ett sådant sätt att de berörda barnens åsikter redovisas och det huvudsakliga syftet med uppföljningen bör vara att garantera att barns rätt till delaktighet enligt artikel 12 barnkonventionen inte eftersätts i och med omorganisationen.

